

довкілля, що характеризують потреби сільсько-господарських культур до їхнього вирощування.

В Вінницькій області орні землі переважно представлено сірими й темно-сірими опідзоленими та чорноземами опідзоленими. Для виконання агроекологічної оцінки складена таблиця нормування параметрів агроекологічних умов вирощування вики ярої.

Ґрунти Вінницької області по більшості параметрів характеризуються допустимими умовами, а саме за агрофізичними, фізико-хімічними та метеорологічними показниками. Так, щільність ґрунту складає 1,1-1,4 г/см³, вміст рухливого фосфору 65-110 мг/кг, вміст рухливих

форм важких металів 0,63 мг/кг, сума активних температур вище 10°C – 1460°C, температура повітря при формуванні генеративних органів 16,8-18,3°C. Це сприяє отриманню доволі високих врожайів вики ярої. В цілому, агроекологічні показники ґрунтів притаманних Вінницькій області, відповідно до нормативів агроекологічних умов вирощування вики ярої, відповідають оптимальним та допустимим умовам.

Аналізуючи отримані дані, бачимо, що агроекологічні показники ґрунтів досліджуваної території в відповідності з нормативами агроекологічних умов вирощування вики ярої в відповідають оптимальним та допустимим умовам.

УДК 633.63:631.52:575.125

Корнєєва М.О.¹, кандидат біологічних наук, с.н.с., провідний науковий співробітник лабораторії селекції цукрових буряків

Андрєєва Л.С.², зав. відділу селекції цукрових буряків ВДСС

Вакулєнко П.І.², кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник відділу селекції ВДСС

¹Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України

²Верхняцька дослідно-селекційна станція НААН України

E-mail: mira31@ukr.net; betaver2019@gmail.com

ДОБІР ГЕНЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ СЕЛЕКЦІЙНО-ЦІННИХ ЛІНІЙ ОСНОВІ ДІАЛЕЛЬНИХ ГІБРИДІВ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ

Останнім часом вагомим значенням для селекції сільськогосподарських культур, у тому числі і цукрових буряків, набувають ознакові колекції. Іншими словами – це донори господарсько-цінних ознак, тобто “лінії або зразки з високим значенням ознак, які здатні порівняно легко передавати їх іншим селекційним матеріалам, при цьому не передаючи разом з цим небажані ознаки, від яких важко або навіть неможливо позбутися без одночасної втрати переданої корисної ознаки” (Зарубайло Т.Я., 1976). Першим етапом на шляху створення донорів є виявлення і створення генетичних джерел селекційно цінних ознак. Джерелами називають такі зразки, які, мають бажаний рівень вираженості тієї чи іншої ознаки, які у подальшому досліджуються генетичними методами, доводячи їх до гомозиготного стану.

Використовуючи гібридні зразки, які отримано на основі діалельних схрещувань при ідентифікації генетично-цінних ліній-запилювачів цукрових буряків, можна відібрати вихідний матеріал для створення донорів покращених господарсько-цінних ознак

Кращі гібридні зразки (міжлінійні гібриди), які повторили свої оцінки за урожайністю і цукристістю упродовж двох-трьох років, вважали джерелами цінних генів. Їх відбирали, формуючи групи добору за ознаками відповідно з крайніми «правими» значеннями емпіричного розподілу.

У досліді за більш суворого добору нами було відібрано два міжлінійні гібриди, значення уро-

жайності яких знаходилися у класі 46,8-48,8 т/га. Це були гібриди Б31/Б32 та Б31/Б34. Кращими міжлінійними гібридами, цукристість яких перевищила позначку 18,0%, виявилися ці ж самі гібриди, які було попередньо відібрано як джерела високої урожайності.

Цікаво зазначити, що джерелами високої урожайності відібрано прямі гібриди, зворотні ж гібриди були низьковрожайними. Це є свідченням впливу цитоплазми на фенотип гібридів.

Як джерела високої продуктивності слід відбирати ті гібридні зразки, у яких відмічено одночасно перевищення і урожайності, і цукристості порівняно з груповим стандартом. Такими гібридами виявилися міжлінійні гібриди Б31/Б32 та Б31/Б34, які за досить високих значень групового стандарту перевищували його за урожайністю відповідно на 10,8 і 15,3%, за цукристістю – на 3,8 і 6,0%. Збір цукру у цих гібридів становив відповідно 120,2 і 118,1% до групового стандарту, що дає підстави використовувати їх у селекційному процесі як джерела високої продуктивності. Всього було відібрано 67 гібридних комбінацій з високими параметрами господарсько-цінних ознак.

Отже, серед діалельних гібридів можна виділяти зразки, які поєднують одночасно високу урожайність і високу цукристість. Вони можуть слугувати джерелами генів високої продуктивності. Виділені джерела генів високої продуктивності доцільно використовувати у селекційному процесі при створенні генетично цінних ліній-запилювачів цукрових буряків.